

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

NCBR
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

Odnawialne źródła energii

Ćwiczenia projektowe II

Energia elektryczna

Ogniwa fotowoltaiczne PV

Materiały dydaktyczne dla studentów kierunku ELEKTROTECHNIKA

Opracował:

dr inż. Michał Łanczont

Lublin 2025 r.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.
Utwór dostępny jest na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe.

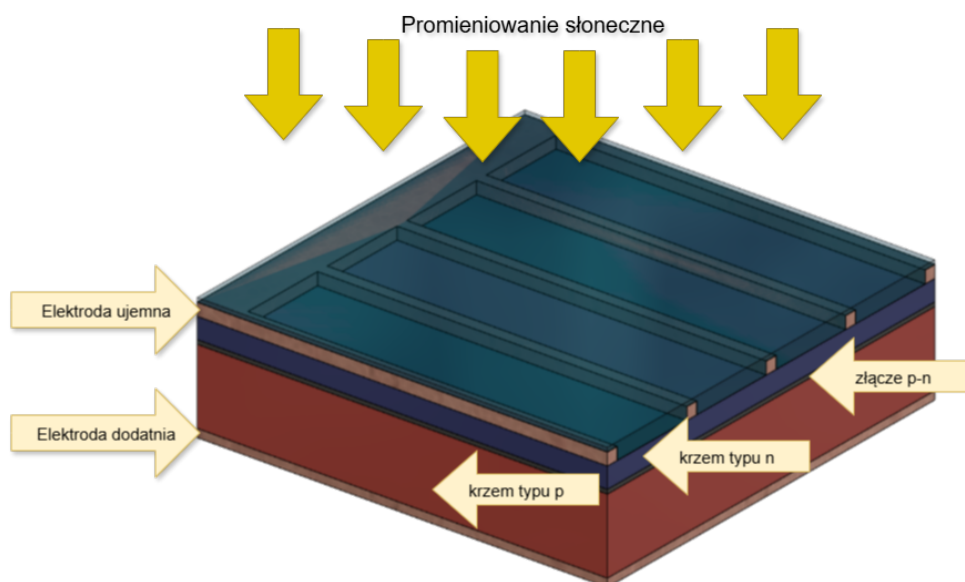
Projekt pn. „*POLLUB zieloną transformację*” realizowany jest w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus zgodnie z umową nr FERS.01.05-IP.08-0049/23-00.

Projektowanie instalacji z ogniwami fotowoltaicznymi stanowi ważny element rozwoju energetyki odnawialnej i poprawy efektywności energetycznej budynków. Celem ćwiczeń projektowych jest nabycie praktycznych umiejętności w zakresie doboru komponentów, obliczania uzysków energii oraz oceny opłacalności inwestycji.

Wprowadzenie

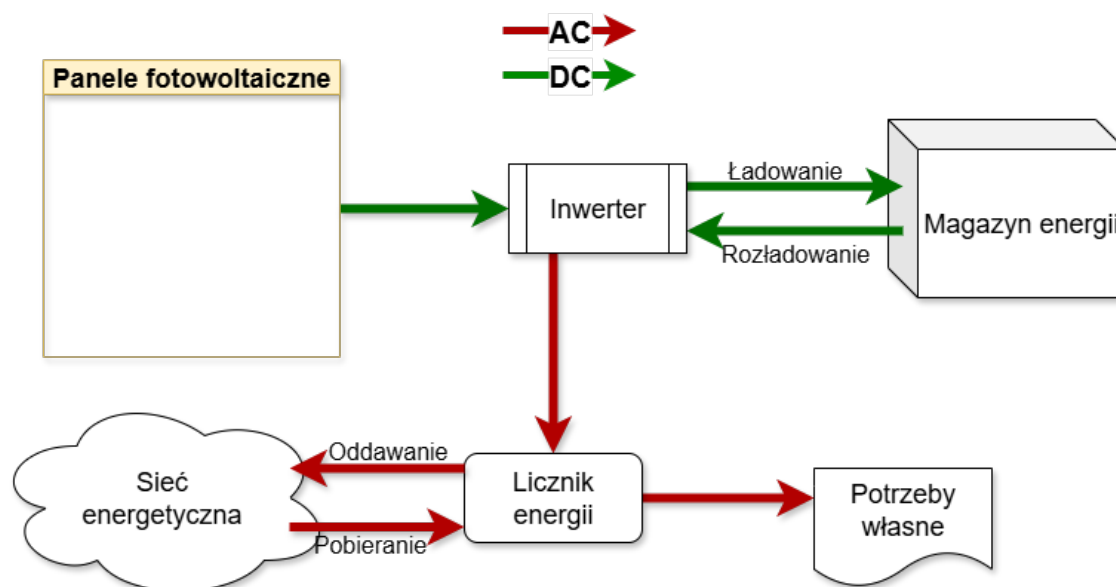
Podstawowym elementem każdej instalacji **PV** jest ogniwo fotowoltaiczne które jest źródłem energii elektrycznej dzięki konwersji promieniowania słonecznego.

Fotoogniwo jest zbudowane z półprzewodnika ze złącem p-n, na które pada światło, jak pokazano na Rys. 1. Padające na złącze fotony o energii większej od szerokości przerwy energetycznej półprzewodnika powodują powstanie par elektron-dziura. Pole elektryczne wewnątrz półprzewodnika, związane z obecnością złącza p-n, przesuwa nośniki różnych rodzajów w przeciwne strony. Elektrony trafiają do obszaru n, dziury do obszaru p. Rozdzielenie nośników ładunku w złączu powoduje powstanie na nim zewnętrznego napięcia elektrycznego

Rysunek 1: Schemat budowy ogniwa **PV**

Instalacja z ogniwami fotowoltaicznymi **PV** zazwyczaj składa się z kilku elementów, podzielonych na obwód stały i zmiennoprądowy, jak pokazano na 2.

Rysunek 2: Uogólniony schemat instalacji fotowoltaicznej

Układ taki składa się z:

1. System paneli fotowoltaicznych - liczba uzależniona od zapotrzebowania na energię elektryczną.
2. System montażowy - układ elementów konstrukcyjnych, opcjonalnie sterujących położeniem paneli na dachu lub powierzchni gruntu.
3. sterownik - układ zarządzający pracą paneli PV, procesem ładowania baterii akumulatorów, zintegrowany z inwerterem konwertującym prąd DC na AC, synchronizujący instalację z siecią
4. bateria akumulatorów - opcjonalna, akumulująca nadmiar energii elektrycznej w dzień i zapewniająca dostęp do energii w czasie gdy panele **PV** nie pracują.
5. obciążenie stało-prądowe, instalacja z elementami zasilanymi prądem DC
6. obciążenie zmiennoprądowe, instalacja z elementami zasilanymi prądem AC
7. licznik energii

Projekt instalacji PV

Projekt instalacji PV sprowadza się do dobrania poszczególnych elementów systemu tak aby spełniały wymogi założonego zapotrzebowania na energię elektryczną. Proces projektowy składa się z etapów:

1. analiza potrzeb energetycznych
2. ocena warunków lokalnych
3. dobór mocy instalacyjnej
4. dobór paneli PV
5. dobór inwertera (falownika)
6. dobór baterii akumulatorów
7. dobór przewodów łączeniowych

Analiza potrzeb energetycznych

Analiza potrzeb energetycznych może być przeprowadzona na kilka sposobów. Jeżeli inwestycja jest dla nowo budowanego obiektu lub nie ma wiedzy o historii zużycia energii elektrycznej konieczna jest analiza stylu życia domowników (użytkowników obiektu). Numeryczne wyliczenie potencjalnego zapotrzebowania na energię.

Jeżeli inwestycja jest użytkowana procedura jest znacznie prostsza, analizę można oprzeć na:

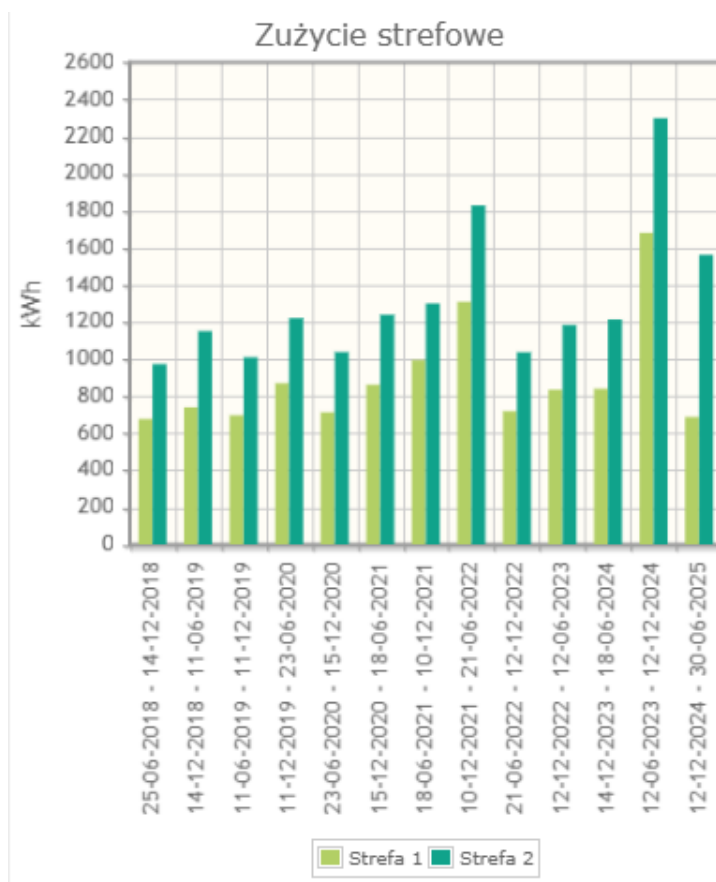
- analizie rachunków na energię, np eBOK PGE, jak pokazano na Rys.3.
- Z licznika energii – inteligentny licznik energii pozwala na uzyskanie danych miesięcznych, dobowych

Ostatecznością może być oparcie się na wartościach statystycznych dostarczanych przez instytucje krajowe czy europejskie, np:

- 1. Główny Urząd Statystyczny (GUS), <https://stat.gov.pl>
  - Roczne zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych ($\frac{kWh}{rok}$)
  - Zużycie energii w podziale na cele (oświetlenie, gotowanie, ogrzewanie itp.)

- Przekroje regionalne i socjoekonomiczne Przykład dokumentu:
  - Zużycie energii w gospodarstwach domowych – publikacja GUS (wydawana co kilka lat)
  - Rocznik statystyczny energii
  - Urząd Regulacji Energetyki (URE), <https://ure.gov.pl>
  - Statystyki krajowego zużycia energii w grupach taryfowych (np. G11, G12)
  - Informacje o liczbie odbiorców, strukturze zużycia, mikroinstalacjach PV
  - Eurostat – baza danych unijnych, <https://ec.europa.eu/eurostat>
- Dane do porównań międzynarodowych:
- Średnie roczne zużycie energii elektrycznej na gospodarstwo domowe ($\frac{kWh}{rok}$)
  - Dane porównawcze dla Polski i innych krajów UE

Rysunek 3: Wykres zużycia energii z panelu klienta eBOK PGE

Przykładowe dane statystyczne zestawiono poniżej:

- Małe gospodarstwo (1–2 osoby): 2000–3000 $\frac{kWh}{rok}$
- Mieszkanie w bloku (2 os.) 1800–2500 $\frac{kWh}{rok}$
- Średnie gospodarstwo (3–4 osoby): 3000–5000 $\frac{kWh}{rok}$
- Dom z pompą ciepła: 6000–12000 $\frac{kWh}{rok}$
- Dom + samochód elektryczny 9000–15000+ $\frac{kWh}{rok}$

Dla przykładowego gospodarstwa z danych pokazanymi na charakterystyce z Rys. 3, po ich analizie można powiedzieć że w latach od 2019 do 2024 średnie roczne zapotrzebowanie wynosiło około 4134 $\frac{kWh}{rok}$, co pokrywa się ze statystycznym zapotrzebowaniem 4 osobowego gospodarstwa domowego. Wartość tę można zaokrąglić do 4300 $\frac{kWh}{rok}$.

Należy przyjąć następnie cel stawiany instalacji **PV**, czy ma zapewnić pełne czy częściowe pokrycie zapotrzebowania. Należy ustalić profil zużycia (równomierny, sezonowy, dzienny/nocny). Dla Przykładowego obiektu dane pokazane na Rys.3 pozwalają określić zapotrzebowanie dziennego i nocnego (1712 $\frac{kWh}{rok}$ / 2422 $\frac{kWh}{rok}$), co można zaokrąglić do 1800 $\frac{kWh}{rok}$ / 2500 $\frac{kWh}{rok}$.

Ocena warunków lokalnych

Warunki lokalne odnoszą się do warunków nasłonecznienia, określenie rocznej sumy promieniowania na powierzchnię $\frac{kWh}{m^2}$, kąta nachylenia i azymutu. Procedura przebiega analogicznie jak w przypadku instalacji z kolektorem. Wygodnie jest tu skorzystać z danych dostarczanych przez stronę NOAA - https://re.jrc.ec.europa.eu/pvg_tools/en/. Dla analizowanej lokalizacji będzie to azymut 0° (180°) z deklinacją $+7^{\circ}$, kąt nachylenia między 35° a 45° z sumą roczną promieniowania $H = 1348 \frac{kWh}{m^2}$.

Dobór mocy instalacji

Na podstawie przeprowadzonej analizy potrzeb energetycznych i oceny warunków lokalnych pozwala określić wymaganą moc instalacji tak aby spełnione były wymagania energetyczne. Moc instalacji określana jest ze wzoru $P_{PV} = \frac{E_{rok}}{H \cdot \eta_{PR}}$. W podanej zależności niewiadomą jest sprawność systemu η_{PR} , przyjmuje ona wartość w zakresie od 0.7 do 0.95. Wartość ta jest dobierana jako założenie projektowe na podstawie:

- jakości komponentów,
- warunkach montażu,
- lokalizacji,
- oraz sposobie użytkowania instalacji.

Konieczne jest więc przeanalizowanie poszczególnych elementów systemu i określenie dla nich strat cząstkowych na podstawie określenie sprawności całego układu. Poniżej zestawiono w tabeli 1 typowe zakresy wartości strat związanych z poszczególnymi częściami systemu.

Tabela 1: Przegląd zakresów strat dla elementów systemu PV

Strata	Wartość orientacyjna
Moduły – temperatura	5–10%
Falownik – sprawność	2–5%
Okablowanie DC/AC	1–3%
Zabrudzenie paneli	1–5%
Niedopasowanie modułów	1–2%
Zacienienie (lokalne)	0–15% (lub więcej)
Bateria – ładowanie/rozł.	10–20%

W praktyce w zależności o typu obiektu inwestycji sprawność ta przyjmuje wartości jak pokazano w tabeli 2.

Ze względu na zakładane wykorzystanie magazynu energii do zasilania budynku w czasie gdy moduły PV nie pracują (w nocy) przyjmuje się zakładaną sprawność układu na $\eta_{PR} = 0.75$. Na tej podstawie wymagana moc instalacji P_{PV} wynosi:

Tabela 2: Przegląd zakresów strat dla elementów systemu PV

Typ instalacji	Wartość orientacyjna
Teoretycznie idealna (modelowa)	0,90–0,95
Nowoczesna, dobrze zaprojektowana	0,80–0,88
Zwykła instalacja w Polsce	0,75–0,85
Z magazynem energii	0,70–0,80

$$P_{PV} = \frac{E_{rok}}{H \cdot \eta_{PR}} = \frac{4300}{1348 \cdot 0,75} = 4,25 \text{ kWp}$$

Ze względu na planowaną akumulację energii zaleca się zwiększenie zakładanej mocy instalacji o 10 do 20%, co odpowiada zakresowi od 4.7 do 5.1 kWp. Do dalszych obliczeń przyjęta zostaje wartość 5 kWp.

Dobór paneli PV

Do określenia liczby paneli PV konieczna jest wyznaczona wcześniej wartość całkowita mocy instalacji P_{PV} i moc pojedynczego modułu. Parametry wybranych modułów zestawiono w tabeli 3.

Tabela 3: Zestawienie parametrów wybranych paneli PV

Producent	Model	Wymiary (mm)	Moc (Wp)	V_{mp} (V)
LONGi Solar	Hi-Mo 6 LR5-72HTH-575 Wp	2278 × 1134	575	~43.91
LONGi Solar	Hi-Mo 6 LR5-72HTH-580 Wp	2278 × 1134	580	~44.06
Trina Solar	Vertex S 435 Wp dual-glass	1762 × 1134	435	~43.6
Trina Solar	Vertex S 440 Wp full-black	1762 × 1134	440	~44.0
Trina Solar	Vertex S 425 Wp	1762 × 1134	425	~41.5
LONGi Solar	Hi-Mo 6 LR5-72HTH-570 Wp	2278 × 1134	570	~43.76
LONGi Solar	Hi-Mo 6 LR5-72HTH-565 Wp	2278 × 1134	565	~43.61
LONGi Solar	Hi-Mo 6 LR5-72HTH-560 Wp	2278 × 1134	560	~43.46
Trina Solar	Vertex S 400 Wp	1762 × 1134	400	~40.3-40.7
Trina Solar	Vertex S 420 Wp	1762 × 1134	420	~40.9

Liczba wymaganych modułów liczona jest z zależności $n = \frac{P_{PV}}{P_{mod}}$. Wybór modułu do obliczeń podyktowany może być ceną, dostępnością, wymaganiami montażowymi (powierzchnia i rozkład dachu, itp. W analizowany przypadku wybrano moduł LONGi Solar o mocy 560 Wp - $n = \frac{5000}{560} = 9,93 \simeq 9$ modułów.

Dobór inwertera -falownika

Inwerter dobiera się tak aby jego moc zawierała się w zakresie od 90 do 110% mocy PV. Co dla przykładowej instalacji odpowiada zakresowi od 4.5 do 5.5 kW. W tabeli 4 zestawiono przykłady komercyjnie dostępnych inwerterów hybrydowych zapewniających współpracę z baterią akumulatorów.

Tabela 4: Zestawienie parametrów wybranych inwerterów hybrydowych

Producent	Model	Moc AC (kW)	$MPPT_{PV}$ (V)	Baterii (V)
Sungrow	SH5K-30	5	ok. 125–560	48 (32–70)
Sungrow	SH10RT (3-faza)	10	200–950	150–600
Sungrow	SH6K RT	6	200–950	150–600
PowMr	SP5K (split-phase)	5	do ~500	48
GoodWe	seria 5 kW hybrid	5	ok. 80–550	zwykle 48
Deye	SUN-8 kW hybrydowy	8	ok. 200–425	typowo 48–60
EG4	18kPV-12LV	12	1800 (maks)	48
Sofar Solar	HYD 5 kW (3-faza)	5	~150–800	48
SolaX	X1-Hybrid 5 kW	5	~125–550	48
Huawei	SUN2000 5KTL-L1	5	90–560	48

Dla dobranej liczby paneli PV (9 sztuk) łączonych szeregowo o mocy 5040 Wp i maksymalnym napięciu na poziomie 392.5 V zastosować można pierwszy model inwertera z tabeli 4. Pozwala on na podpięcie baterii akumulatorów o napięciu roboczym 48 V.

Dobór baterii akumulatorów

Baterie akumulatorów stosuje się w celu zapewnienia, w miarę możliwości, niezależności energetycznej obiektu. W ciągu dnia budynek zasilany jest z ogniw fotowoltaicznych, a w nocy z baterii akumulatorów naładowanych nadmiarem energii dostarczanej z paneli w ciągu dnia.

Dobór pojemności baterii wymaga analizy potrzeb dziennych i nocnych obiektu. W analizowanym przypadku potrzeby dzienne są na poziomie $1800 \frac{kWh}{rok}$, a nocnych 2500

$\frac{kWh}{rok}$, przy całkowitych wynoszących 4300 $\frac{kWh}{rok}$. Co pozwala na określenie średniego dziennego zapotrzebowania:

$$\text{dziennie} - \frac{1800}{365} \simeq 4.93 \frac{kWh}{\text{dzień}}$$

$$\text{nocne} - \frac{2500}{365} \simeq 6.85 \frac{kWh}{\text{noc}}$$

W efekcie potrzebny jest magazyn energii na poziomie 7-8 kWh, aby zapewnić zaspokojenie potrzeb własnych w czasie gdy ogniwa fotowoltaiczne nie pracują (wieczór, noc, itd). Można zastosować gotowy magazyn energii spełniający określone wymogi napięcie 48V i pojemność 7-8 kWh, przykładowe zestawiono w tabeli 5.

Tabela 5: Zestawienie parametrów wybranych magazynów energii

Nazwa magazynu	Napięcie nominalne	Pojemność	Prąd rozładowania
Pylontech US5000 + US2000	51,2V	7,2 kWh	100A
Green Cell PowerNest 48V	51,2V	7,68 kWh	100A
SOK Battery 48V 138Ah	51,2V	7,06 kWh	100A
BYD Battery-Box LVS 7.7	51,2V	7,68 kWh	120A
PGEnergy $LiFePO_4$ 48V 140Ah	51,2V	7,17 kWh	100A

Pierwszy z wymienionych magazynów w pełni spełnia założenia projektowe.

Alternatywnie można zbudować własny w oparciu o pojedyncze ogniwa lub akumulatory.

Pojemność takiego magazynu energii można policzyć z zależności zapisanej poniżej:

$$C = \frac{E_D \cdot n}{V \cdot DoD \cdot \eta}$$

, gdzie:

E_D - nocne zużycie energii

n - liczba dni autonomii - liczba dni(nocy) zasilania jakie magazyn ma zapewnić przy braku doładowania przez system PV

V - napięcie baterii

DoD - poziom dopuszczalnego rozładowania baterii

η - sprawność magazynowania

Sprawność akumulatorów typowo mieści się w zakresie 0.9-0.95. W tabeli 6 zestawiono parametry przykładowych akumulatorów stosowanych przy budowie magazynów energii dla instalacji PV.

Tabela 6: Zestawienie parametrów wybranych akumulatorów

Producent	Model	Napięcie (V)	Pojemność (Ah)	DoD (%)
EG4 Electronics	LifePower4 V2	51,2	100	80 %
BigBattery	HUSKY 2	51,2	100	80–90 %
Howell	Power HWE-16F100	51,2	100	100 %
Rich Solar (Alpha5)	48 V 100 Ah	48 / 51,2	100	typ. 80%–90%

Pojemność magazynu energii dla projektowanej instalacji przy założeniu sprawności magazynu $\eta = 0.95$ i 2 dniach autonomii wynosi:

$$C = \frac{E_D \cdot n}{V \cdot DoD \cdot \eta} = \frac{7000 \cdot 2}{48 \cdot 0.8 \cdot 0.95} = 405.7 \simeq 400 \text{ Ah}$$

W tym przypadku magazyn uzyskujemy poprzez połączenie równoległe akumulatorów o napięciu 48 V i pojemności 100Ah. Do uzyskania pojemności 400Ah potrzeba więc 4 akumulatorów. Nominalnie uzyskamy magazyn energii o mocy $P = 48 \text{ V} \cdot 400 \text{ Ah} = 19.2 \text{ kWh}$ Przy DoD=80% dostępna moc magazynu to 15.36 kWh.

Dobór przewodów łączeniowych

Ostatnim elementem projektu jest dobór przewodów łączeniowych dla projektowanej instalacji. Do dobrania są parametry dla dwóch obwodów prądu stałego:

1. obwód z panelami fotowoltaicznymi,
2. obwód z magazynem energii.

W obu przypadkach należy oszacować wymaganą dla danej sekcji długość przewodów. Należy więc zaplanować rozmieszczenie paneli **PV**, inwertera i magazynu energii. Zazwyczaj odległość między inwerterem a panelami PV jest zdecydowanie większa jak

między inwerterem a magazynem energii. Dla przykładowego projektu przyjęto 20 metry dla pierwszego obwodu i 3 metry dla drugiego.

1. obwód z panelami **PV**

Parametry:

Liczba paneli - 9

Moc pojedynczego panelu **PV** - $P_{PV}=560$ Wp

Napięcie pojedynczego panelu **PV** - $U=43.46$ V

Długość przewodów - $L=20$ m

Dopuszczalny spadek napięcia - 1.5 %

Materiał - miedź, przewodność elektryczna miedzi $\gamma \simeq 56$ [$\frac{m}{\Omega \cdot mm^2}$]

Obliczenia:

Napięcie całkowite - $U_c = 9 \cdot 43.46 \simeq 391$ V

Moc łańcucha - $P = 9 \cdot 560 = 5040$ W

Prąd łańcucha - $I = \frac{P}{U_c} \simeq 12.9$ A

Dopuszczalny spadek napięcia - $\Delta U = 0.015 \cdot 391 \simeq 5.9$ V

Pole przekroju przewodu - $S = \frac{2 \cdot L \cdot I}{\gamma \cdot \Delta U} = \frac{2 \cdot 20 \cdot 12.9}{56 \cdot 5.9} \simeq 1.56$ mm²

W tabeli 7 zestawiono przekroje typowych przewodów stosowanych w instalacjach PV.

Dla projektowanego układu najbliższą wartością jest spełniającą wymogi jest pierwsza pozycja z tabeli 7 o polu przekroju $S = 2.5$ mm² i prądzie $I=30$ A.

2. obwód z magazynem energii

Magazyn energii - napięcie znamionowe $U=51.2$ V i Prąd rozładowania 100 A, zakładana długość przewodów 3 m i dopuszczalny spadek napięcia 1-2%.

Obliczenia:

Dopuszczalny spadek napięcia - $\Delta U = 0.02 \cdot 51.2 \simeq 1$ V

Pole przekroju przewodu - $S = \frac{2 \cdot L \cdot I}{\gamma \cdot \Delta U} = \frac{2 \cdot 3 \cdot 100}{51.2 \cdot 1} \simeq 10.7$ mm²

Tabela 7: Zestawienie parametrów typowych przewodów do instalacji PV

Przekrój (mm^2)	Prąd ciągły (A)	Typowe zastosowanie
2,5 mm^2	do 30 A	Połączenia szeregowo paneli, krótkie odcinki
4 mm^2	do 40 A	Łańcuchy PV do inwertera (małe moce, krótka trasa)
6 mm^2	do 55 A	DC między stringami a inwerterem (do 3–4 kW)
10 mm^2	do 75 A	Dłuższe trasy, większe systemy (5–7 kW)
16 mm^2	do 100 A	Połączenie z magazynem energii
25 mm^2	do 130 A	Magazyn – inwerter, główne połączenia DC
35 mm^2	do 160 A	Duże systemy bateryjne lub równoległe łańcuchy
50 mm^2	do 200 A	Systemy bateryjne powyżej 10 kWh
70 mm^2	do 250 A	Duże przepływy energii DC
95 mm^2	do 300 A	Profesjonalne instalacje przemysłowe
120–240 mm^2	do 400–600 A	Szyny bateryjne (rzadziej jako przewody)

Na podstawie danych z tabeli można stwierdzić że przewód o przekroju $16mm^2$ będzie spełniał zadane wymagania.

Bateria akumulatorów - napięcie znamionowe $U=51.2$ V, pojemność 100Ah, liczba akumulatorów baterii - 4.

Obliczenia:

Pojemność sumaryczna: $4 \cdot 100 = 400Ah$

Energia całkowita: $51.2 \cdot 400 \simeq 20.5kWh$

Dopuszczalny spadek napięcia: $\Delta U = 0.02 \cdot 51.2 = 1.024V$

Prąd rozładowania (w ciągu godziny): $I=400A$

Pole przekroju przewodu - $S = \frac{2 \cdot L \cdot I}{\gamma \cdot \Delta U} = \frac{2 \cdot 3 \cdot 400}{56 \cdot 1.024} \simeq 41.8mm^2$

Na podstawie danych z tabeli można stwierdzić że przewód o przekroju $50mm^2$ będzie spełniał zadane wymagania.

Dla prądów powyżej 150–200 A, producent akumulatorów często zaleca szyny miedziane (busbary) zamiast kabli. Przyjmujemy prąd dopuszczalny na $1 mm^2$ miedzi w szynie: $1,3-1,6 \frac{A}{mm^2}$, dla analizowanego przypadku można przyjąć wartość uśrednioną $1.4 \frac{A}{mm^2}$.

Pole przekroju szyny $A = \frac{I}{1.4} = \frac{400}{1.4} \simeq 285 \text{ mm}^2$ Na podstawie danych z tabeli 8 można zastosować szynę 10 x 30 mm o polu przekroju 300 mm^2 i prądzie dopuszczalnym do około 600A.

Tabela 8: Zestawienie parametrów typowych szyn do instalacji PV

Przekrój szyny (mm)	Powierzchnia (mm ²)	Prąd dopuszczalny (A)
5 × 20	100	~250 A
5 × 30	150	~350 A
5 × 40	200	~450 A
10 × 30	300	~600 A
10 × 40	400	~800 A

Zadanie

Dla zadanej lokalizacji i podanych warunków użytkowania zaprojektować instalację z fotowoltaiczną PV. Dokument projektowy przygotować zgodnie z wytycznymi i wymogami prowadzącego zajęcia.

